

Skriveoppdrag 5 – Relevans for brukerne – samlinger og metadata

Skrivegruppe: Unni Knutsen, Dan Michael Heggø, Øystein Haug, Ahmed Mohammed, Ulrikke Greve Olufsen

Hva gjelder saken/temaet?

Oppdraget lyder: Skriveoppdraget skal se på samlinger og metadata sett i lys av åpen forskning, digitalisering og ny teknologi (for eksempel kunstig intelligens og stordata).

Oppbygging av samlinger er en prosess hvor en søker å møte brukernes informasjonsbehov gjennom å skaffe og stille til rådighet ressurser, enten lokalt eller fra andre institusjoner.

Ny teknologi kan bidra til å endre strukturer for produksjon og tjenesteytelse samtidig som teknologien også kan understøtte og forbedre allerede etablerte strukturer. I denne sammenheng er et kjernespørsmål hvordan vi kan bruke ny teknologi til å tilgjengeliggjøre og videreutvikle samlingene våre slik at brukerne enkelt får tilgang til både fysisk og digitalt materiale.

Gjennom det pågående skiftet mot åpen forskning, hvor resultatene av offentlig finansiert forskning skal være allment tilgjengelig, vil bibliotekene stå ovenfor nye oppgaver og et utvidet samlingsperspektiv, som håndtering av forskningsdata og mer aktiv involvering i publiseringsprosesser.

Denne utvidelsen av samlingsfunksjonen vil også få innvirkning på hvilke metadata vi produserer. Vi ser at i tillegg til de tradisjonelle deskriptive metadata som beskriver en ressurs, er det behov for å skape administrative metadata som angir tekniske eller juridiske aspekter eller inneholder preserveringsinformasjon samt også strukturelle metadata for e-bøker og lignende.

Samtidig kommer vi til å se stadig økt integrasjon av data fra ulike kilder fremover. Dette stiller behov til semantiske og maskintolkbare data, som kan utnyttes av smarte søkemotorer, maskinlæringsprosesser, datavitenskap o.l.

Både i samlingsarbeid og i arbeidet med metadata er samarbeid med andre institusjoner svært viktig. UB må definere sin rolle i forhold til andre aktører og samarbeide der dette er formålstjenlig.

Hva vil vi kunne oppnå for universitetet, fagmiljøene og brukerne?

Vi vil kunne gjøre materiale tilgjengelig for brukerne våre enten det er til forskning, undervisning eller egen læring. Dette må gjøres på en økonomisk og tidseffektiv måte.

Brukerne må kunne bruke biblioteket som en «one stop shop-tjeneste» for å få dekket sitt informasjonsbehov. God samlingsforvaltning, gode metadata og tilgang til både interne og eksterne samlinger bidrar til dette. Samtidig må vi også være der brukerne er. Metadata vi produserer, enten det er for tradisjonelt eller nytt materiale, må kunne flyte fritt ut til andre tjenester.

Forskerne må kunne forvente at vi har god kompetanse både på åpen tilgang/åpen forskning og på håndtering av forskningsdata og at vi kan formidle dette til brukerne på en god måte.

Hva er ambisjonene?

- UB skal være et flaggskip innen kunnskapsorganisasjon.
- Økt brukerfokus gjennom å la brukerne indirekte eller direkte få en større innflytelse på medievalg. Dette kan skje gjennom større vekt på brukerinitiert innkjøp (innkjøpsønsker, innlånsønsker, etterspørsel m.v og/eller gjennom økt bruksanalyse) av både fysiske og digitale samlinger.
- Å fortsatt bygge/gi tilgang til samlinger som reflekterer brukernes behov. Skiftet mot mer brukerstyrte anskaffelser og mer fokus på bruksanalyser, vil føre til et skifte mot mer «just-in-time» enn «just-in-case» innkjøpssystem. Både analyser av bruk og analyser av innlån kan gi gode indikatorer på hva som bør inngå i egne samlinger.
- Bidra til implementering av Plan S. Det er behov for å avklare UBs rolle. Institusjonelt arkiv, publiseringsfond, deltakelse og medlemskap i diverse faglige fora har vi allerede strukturer for, men nivået av involvering må avklares. I hvilken grad skal UB bevege seg i retning av å være innholdsprodusent/forlag? Her må mye avklares både på nasjonalt plan og innen UiO. Det er trolig at brukerne i større grad vil forvente at UB kan være en pilot i dette uklare landskapet.
- Å synliggjøre for brukerne dokumenter vi allerede i dag har i våre samlinger. Dette kan oppnås på ulike måter. En løsning er økt digitalisering av eldre, sentrale verk og aktiv lenking til ressurser digitalisert av andre. Det finnes også uregistrerte samlinger og samlinger hvor metadata er relativt utilgjengelig for brukerne. Det bør være en ambisjon å stille også disse ressursene til disposisjon for forskere. For å oppnå dette bør ny teknologi tas i bruk.
- Være en aktiv pådriver mot systemleverandører for å bedre brukeropplevelsen i sluttbrukersystemene. Tilby tjenester som hjelper brukerne til å finne relevant materiale på en sømløs og intuitiv måte. Dette kan være alt fra å utvikle bedre navigasjon i emnedata og forfatterskap, dublettsanering, mer logisk presentasjon av metadata, synliggjøring av relasjoner mellom dokumenter og andre entiteter samt tilrettelegging for gode persontilpasninger.
- Forbedre gjenfinning av og tilgang til pensum. Kjøpe mer pensum i elektronisk form.
- Hjelp forskerne til å administrere metadata for forskningsdata og kunne gjøre disse gjenfinnbare.
- Forbedre metadata i UBs vitenarkiv slik at brukerne lettere kan gjøre emnemessige søk eller navigere etter emner. Her kan vi bruke AI og samarbeide med andre miljøer, som eksempelvis Nasjonalbiblioteket.

Hvilke ressurser trengs for å realisere saken?

- Vi tror ambisjonene over deles av andre aktører i sektoren. Ressursmessig har vi derfor tro på at mange av disse kan løses gjennom tett samarbeid med Nasjonalbiblioteket, BOTT-bibliotekene, BIBSYS-konsortiet, forlagsbransjen, metadataleverandører, systemleverandørene, andre deler av UiO, internasjonale partnere, osv.
- En måte å skaffe seg «utredningskapasitet» på, er prosjektorganisering. UB har mange gode eksempler på prosjekter som er gjennomført ved hjelp av ekstern finansiering.

Hvilke hindringer kan stå i veien?

- Mye av ressursene er bundet opp i daglig drift, blant annet på grunn av
  - ineffektive systemer
  - ikke-optimale arbeidsflyter
- At samme type arbeidsoperasjoner utføres flere steder, kan frata oss en mulighet for økt samordning, spesialisering og effektivisering.
- Mangel på felles arenaer for å diskutere faglige problemstillinger, f.eks. mellom digitale tjenester, IT og katalogisering/metadataproduksjon.

- For lite samarbeid mellom grupper med ulik kompetanse kan bidra til at vi ikke utvikler nyskapende tjenester.
- Manglende samordning kan hindre oss i å tenke helhetlig og gjøre de riktige, strategiske valgene.
- Manglende kompetanse på enkelte områder knytta til ambisjonene.
- Visse kompetanser er fordelt på få personer. Dette kan føre til «overforbruk» på enkelte, at tjenester blir for sårbare for utskiftninger i personalet eller til at organisasjonen ikke fanger opp at dette er vesentlig kompetanse som flere bør inneha.
- For lite kunnskap om det nye landskapet med åpen forskning og økt deling av forskningsresultater.
- Mediebudsjetten er alltid under press og med overgangen mot åpen forskning, kan vi risikere ytterligere underfinansiering. Det må lages ordninger som sikrer at dette blir tilstrekkelig analysert og mekanismer som sikrer at vi kan bidra til at UiOs forskningsmiljøer kan være i front.

Hvilke kompetanser må utvikles?

- Bedre kompetanse på ulike administrative sider ved åpen publisering .
- Bredere kompetanse på håndtering av forskningsdata.
- Bredere kompetanse på ulike metadatastandarder.
- Kompetanse i skjæringsfeltet IT/metadata/bibliografisk kompetanse/tjenesteutvikling. I tillegg til å utvikle dette internt kan vi også mer målrettet rekruttere personer med master-/doktorgrad i bibliotek- og informasjonsvitenskap, informatikk eller tilsvarende.